

نویسنده

فرزانه انصاری

*farzaneh_20031@yahoo.com

الزامات تولید، فرآوری، بازرسی و صدور گواهی، برچسب گذاری و بازاریابی مواد غذایی ارگانیک

واژه‌های کلیدی

محصول ارگانیک، سیستم بازرسی و تایید
 صلاحیت، نشان ارگانیک، استاندارد ملی
 شماره ۱۱۰۰۰.

چکیده

براساس آمار کشاورزی ارگانیک در جهان در سال ۲۰۱۹، سطح زیر کشت محصولات ارگانیک در ایران، ۱۱۹۱۶ هکتار گزارش شده است. این مقدار تنها ۰/۰۳ درصد سهم از کل زمین‌های کشاورزی را با تعداد ۲۴ تولیدکننده محصول ارگانیک^۱ در کشور به خود اختصاص داده است. در همین گزارش آورده شده است که تاکنون فقط یک تولیدکننده در کشور و فقط یک مزرعه، موفق به اخذ گواهینامه بین‌المللی^۲ ICO-Certified شده است [۱].

نگاه دقیق به آمار فوق، نشان دهنده پتانسیل بالای کشور برای تولید محصولات ارگانیک است اما متأسفانه به دلیل عدم صدور گواهی ارگانیک در کشور، سطح زیر کشت این محصولات، در آمار جهانی قید نشده است.

از جنبه اقتصادی نیز تولیدات ارگانیک فرصت بسیار مناسبی برای صادرات محصولات کشاورزان کشور است. ایجاد بستر قانونی برای این نوع محصولات از اهمیت به سزایی برخوردار است. در همین رابطه و در راستای استانداردسازی قانونی محصولات ارگانیک در کشور و به منظور ایجاد هماهنگی ملی و بین‌المللی در تعیین الزامات مربوط به تولید محصولات ارگانیک، در سال ۱۳۸۷ برای نخستین بار استاندارد ملی ایران به شماره ۱۱۰۰۰ با عنوان «الزامات تولید، فرآوری، بازرسی و صدور گواهی، برچسب‌گذاری و بازاریابی مواد غذایی ارگانیک»^۳ توسط سازمان ملی استاندارد ایران^۴ تدوین شده است. برای حفظ همگامی و هماهنگی با تحولات و پیشرفت‌های ملی و جهانی در سال ۱۳۹۲ و سپس در سال ۱۳۹۹ این استاندارد مورد تجدید نظر قرار گرفته است [۲]. در تدوین استاندارد مذکور، تولید مواد غذایی ارگانیک در مزرعه، آماده‌سازی، نگهداری، حمل و نقل، برچسب‌گذاری، بازاریابی و همچنین مواد اولیه مجاز برای حاصلخیزی و بهبود خاک، کنترل آفات و بیماری، بیماری‌های گیاهی، افزودنی‌های غذایی و مواد کمک فرآیند، مدنظر قرار گرفته است. در این مقاله، ضمن تبیین مفاهیم کشاورزی ارگانیک، با معرفی استاندارد ۱۱۰۰۰ الزامات عمومی برای برچسب‌گذاری محصول ارگانیک و سیستم‌های بازرسی و صدور گواهی پروانه کاربرد نشان ارگانیک و رویه‌های اعتباردهی توسط مرکز ملی تایید صلاحیت ایران^۵، آورده شده است.

کشاورزی ارگانیک، سیستم مدیریت تولید جامع‌نگر^۷ براساس کاربرد حداقل استفاده از نهاده‌های خارجی، عدم استفاده از کودها و آفت‌کش‌های مصنوعی^۸ است. این سیستم سبب ارتقاء و بهبود اکوسیستم کشاورزی، شامل تنوع زیستی^۹، چرخه‌های زیستی و فعالیت زیستی خاک می‌شود. اگر چه به دلیل آلودگی‌های موجود در محیط‌زیست، نمی‌توان تضمین کرد که با انجام عملیات کشاورزی ارگانیک، محصول تولید شده به‌طور کامل عاری از بقایای مواد مضر باشد ولی باید اذعان نمود که کاربرد روش‌های ارگانیک موجب به حداقل رسیدن آلودگی هوا، خاک و آب می‌شود. کشاورزی ارگانیک در میان روش‌های مختلف و متداول کشاورزی، یکی از روش‌هایی است که از محیط‌زیست محافظت می‌کند.

کشاورزی ارگانیک در دنیا با اسامی و اصطلاحات متعددی نامیده می‌شود، به‌عنوان مثال: «کشاورزی زیستی»، «کشاورزی بیولوژیک»، «کشاورزی تجدید شونده» و «کشاورزی پایدار» که به رغم اختلافات ظاهری این اسامی، اصول همگی مشابه است. این اصول به‌طور خلاصه، توسط فدراسیون جهانی جنبش کشاورزی ارگانیک^{۱۰} به‌صورت زیر بیان شده‌است:

- افزایش تنوع زیستی در کل سیستم؛
 - افزایش فعالیت زیستی خاک؛
 - حفظ حاصلخیزی^{۱۱} طولانی مدت خاک؛
 - بازیافت پسماند با منشاء گیاهی و حیوانی به‌منظور برگشت مواد مغذی به زمین و به حداقل رساندن منابع تجدیدناپذیر^{۱۲}؛
 - تکیه بر کاربرد منابع تجدیدپذیر محلی در سیستم سازمان یافته کشاورزی؛
 - کاربرد صحیح خاک، آب و هوا برای به حداقل رساندن آلودگی‌هایی که از عملیات کشاورزی حاصل می‌شود؛
 - عمل‌آوری فرآورده کشاورزی با تاکید بر روش صحیح و به‌منظور پایداری و حفظ کیفیت ارگانیک محصول در تمام مراحل؛
 - تعیین مدت زمان مناسب برای دوره تبدیل^{۱۳} یا گذار^{۱۴} در هر مزرعه متناسب با در نظر گرفتن عوامل منطقه‌ای خاص، سابقه زمین، نوع محصول و دام.
- سیستم تولید ارگانیک براساس استانداردهای خاص و دقیق تولید و با هدف دستیابی به اکوسیستم کشاورزی^{۱۵} بهینه و از نظر اجتماعی، بوم‌شناختی^{۱۶} و اقتصادی، پایدار است. الزامات تولید محصولات غذایی به روش ارگانیک با الزامات تولید سایر محصولات کشاورزی متفاوت است به‌گونه‌ای که در آن «روش اجرایی تولید» و «برچسب‌گذاری محصول» از الزامات اصلی و ذاتی به‌منظور شناسایی و ادعای ارگانیک بودن چنین محصولاتی است. کاربرد واژه ارگانیک در برچسب یک فرآورده، بیانگر این است که آن فرآورده مطابق با استانداردهای ارگانیک، تولید و توسط یک سازمان گواهی‌کننده، مورد تایید قرار گرفته است.

■ تعریف استاندارد ۱۱۰۰۰

- ◆ محصولات کشاورزی (زرعی، باغی و دامی) فرآوری نشده برای مصارف انسان و خوراک دام؛
- ◆ محصولات کشاورزی (زرعی، باغی و دامی) فرآوری شده برای مصارف انسان و خوراک دام؛
- ◆ محصولات شیلاتی خام و فرآوری شده برای مصارف انسان و خوراک دام؛
- ◆ محصولات و فرآورده‌های گونه‌های جنگلی و مرتعی^{۲۰} و قارچ‌هایی که در زیستگاه‌های طبیعی پرورش یافته و برداشت شده باشند. تمامی محصولات گیاهان در حال تهدید و انقراض کشور و اندام‌های زیرزمینی و در سطح خاک شامل ریشه، ساقه‌های زیرزمینی، پیازها و غده‌ها و همچنین پوست درختان در صورتی که در زیستگاه طبیعی کشت و پرورش داده شده و مورد حفاظت قرار گرفته باشند. استفاده از موارد زیر برای تولید محصول ارگانیک غیرمجاز است [۲]:

استاندارد ملی ایران به شماره ۱۱۰۰۰ با عنوان «الزامات تولید، فرآوری، بازرسی، صدور گواهی، برچسب‌گذاری^{۱۷} و بازرسانی^{۱۸} مواد غذایی ارگانیک (زیستی)»، به‌منظور تعیین الزامات مربوط به تولید، جابه‌جایی^{۱۹}، فرآوری، بازرسی، صدور گواهی، بسته‌بندی، برچسب‌گذاری، حمل و نقل، بازرسانی و واردات و صادرات مواد غذایی تولید شده به روش ارگانیک (زیستی)، توسط سازمان ملی استاندارد ایران تدوین شده است. طبق مقررات ملی کشور، چنانچه روی برچسب محصول یا در ادعاهای موجود در آگهی و مستندات تجاری، برای روش تولید واژه ارگانیک به کار رود و یا به روش تولید ارگانیک اشاره شده باشد، باید مطابق الزامات این استاندارد تولید شده باشد [۲]. این استاندارد برای فرآورده‌هایی به شرح زیر، مورد استفاده قرار می‌گیرد:

بین آنها؛

- ◆ حفظ عناصر طبیعی، مانند محل‌های میراث طبیعی؛
- ◆ استفاده مسئولانه از منابع انرژی و منابع طبیعی، مانند آب، خاک، مواد آلی و هوا؛
- ◆ تولید طیف گسترده‌ای از مواد غذایی با کیفیت بالا و سایر محصولات کشاورزی و آبرزی پروری در پاسخ به تقاضای مصرف کنندگان برای کالاهای تولید شده با استفاده از فرآیندهایی که به محیط زیست، سلامت انسان، سلامت گیاه و بهداشت و رفاه حیوانات آسیب نمی‌رساند؛
- ◆ تضمین یکپارچگی تولید ارگانیک در تمام مراحل تولید، فرآوری و توزیع غذای انسان و خوراک دام.

□ الزامات برچسب‌گذاری در تولید و عرضه محصول ارگانیک:

■ کلیات مربوط به الزامات برچسب‌گذاری:

- برچسب‌گذاری محصولات ارگانیک باید مطابق با استاندارد ملی ایران به شماره ۴۴۷۰، با عنوان «برچسب‌گذاری مواد غذایی از پیش بسته‌بندی شده»، انجام شود [۷]. در برچسب‌گذاری و ادعاهای مربوط به محصولات کشاورزی، دامی و آبرزی پروری فرآوری نشده، فقط در موارد زیر باید به روش‌های تولید ارگانیک، ارجاع داده شود:
- ◆ در برچسب، روش تولید کشاورزی و نام فرآورده مورد نظر به وضوح مشخص باشد؛
- ◆ فرآورده مطابق بندهای مندرج در استاندارد ملی ۱۱۰۰۰ تولید و یا وارد کشور شده باشد؛
- ◆ محصول تولید یا وارد شده به کشور، باید به طور منظم و مرتب با فواصل زمانی مشخص و تعیین شده مورد بازرسی قرار گرفته باشد؛
- ◆ روی برچسب، باید نام و یا شماره شناسه سازمان بازرسی کننده رسمی و سازمان گواهی کننده و عاملی^{۳۰} که تولید یا آخرین فرآیند را انجام داده است، نوشته شده باشد.
- برچسب‌گذاری و ادعاهای مربوط به رعایت روش تولید ارگانیک محصولات کشاورزی، دامی و آبرزی پروری فرآوری شده فقط در موارد زیر بلامانع است:
- ◆ در برچسب، روش تولید کشاورزی و نام فرآورده مورد نظر به وضوح مشخص شده باشد؛
- ◆ تمامی ترکیبات یا مواد تشکیل دهنده با منشاء کشاورزی مطابق با بندهای استاندارد ملی ۱۱۰۰۰ تولید و یا وارد کشور شده باشد؛
- ◆ فرآورده نباید دارای هیچ ترکیبی با منشاء غیر کشاورزی به جز مواد تعیین شده طبق پیوست استاندارد ملی ۱۱۰۰۰ باشد؛
- ◆ هر یک از ترکیبات یا مواد تشکیل دهنده نباید از هر دو منشاء ارگانیک و غیر ارگانیک، به دست آمده باشد؛
- ◆ در آماده‌سازی فرآورده و یا مواد تشکیل دهنده آن نباید

استفاده از پرتوهای یونیزه کننده در تمامی مراحل تولید ارگانیک؛

◆ همانندسازی^{۲۱} حیوانات و القای مصنوعی پلی پلوئیدی در حیوانات یا ارگانیسم‌های تراریخته^{۲۲} و همچنین محصولاتی که از مواد تراریخته یا با استفاده از آنها تولید شده‌اند.

□ مفاهیم گواهی کردن^{۲۳} و نهاد گواهی‌کننده^{۲۴} محصول ارگانیک:

گواهی کردن، روش اجرایی است که براساس آن یک نهاد گواهی‌کننده (تأیید صلاحیت شده به‌طور رسمی)، تضمین کتبی می‌دهد که تولیدات یا سیستم‌های تولید با الزامات تعیین شده در استاندارد ملی ایران به شماره ۱۱۰۰۰ و سایر استانداردهای مربوط، مطابقت دارند. گواهی کردن تولیدات باید براساس یک دامنه از فعالیت‌های بازرسی^{۲۵} شامل بازرسی پیوسته از محل، تصدیق روش‌های مدیریت، ممیزی سیستم‌های تضمین کیفیت، بررسی بود و نبود تعادل تولید (بود و نبود تعادل بهره‌وری از منابع) و آزمون فرآورده نهایی باشد.

نهاد گواهی‌کننده، نهادی است که فرآیند گواهی کردن را طبق مقررات قانونی اجرا می‌کند. این نهاد وظیفه گواهی کردن پس از تصدیق^{۲۶} مطابقت فرآورده‌های عرضه شده یا برچسب‌گذاری شده با عنوان ارگانیک که با الزامات استاندارد، تولید، فرآوری، آماده، جابه‌جا و یا وارد شده‌است، را دارد. نهاد رسمی تأیید صلاحیت ملی، مجوزی رسمی^{۲۷} را مبنی بر توانایی یک سازمان بازرسی و/یا گواهی‌کننده برای بازرسی یا گواهی، صادر می‌کند. برای تولید ارگانیک، مرجع ذی صلاح قانونی^{۲۸} می‌تواند عملکرد اعتباربخشی را به یک نهاد خصوصی واگذار نماید.

در این رابطه، سامانه رسمی بازرسی و یا صدور گواهی^{۲۹}، سازمان‌هایی را که به‌طور رسمی توسط نهاد رسمی تأیید صلاحیت ملی، برای بازرسی یا گواهی کردن تأیید شده‌اند را اطلاع‌رسانی می‌نماید. لازم به ذکر است که در برخی از موارد، سازمان گواهی دهنده ممکن است با سازمانی که بازرسی را انجام می‌دهد یکسان باشد. بنابراین، در مواردی که این سیستم‌ها هم ردیف هستند، واژه‌های بازرسی و گواهی به کار می‌رود [۳ تا ۵].

در کشور ایران، مرکز ملی تأیید صلاحیت ایران (NACI)، به‌صورت یک نظام مستقل و بی‌طرف در زمینه تأیید صلاحیت نهادهای گواهی‌کننده، از طریق فرآیند ارزیابی هم‌ترازی توسط «اتحادیه تأیید صلاحیت آسیا - اقیانوسیه» اقدام می‌نماید. همچنین، واگذاری اعتباربخشی به نهادهای تأیید صلاحیت شده را عهده‌دار است [۶].

□ اصول کلی مدیریت پایدار در تولید محصول ارگانیک:

◆ احترام به سیستم و چرخه طبیعی و حفظ و تقویت وضعیت خاک، آب و هوا، سلامت گیاهان و حیوانات و تعادل

سهامی عام زراعی و مانند آن، می‌توانند گواهی تولید محصولات ارگانیک در قالب «گواهی گروهی» را دریافت کنند.

این گونه مجموعه‌های کشاورزی باید با یک مدیریت واحد و به‌صورت چتری فعالیت نموده و همه الزامات قانونی را برآورده کنند. این نوع صدور گواهی، تنها برای کشاورزان خرده پا و با سطح زیر کشت یا میزان تولید کم با محصول یکسان و مشترک، قابل صدور است و لذا کشاورزان عمده، خرید و فروش محصولات کشاورزی و واحدهای فرآوری، واجد شرایط دریافت این نوع گواهی نخواهند بود. همچنین فرآورده تولیدی باید با نام یکسان و در قالب راهبردی یکنواخت و ثابت، تولید و به فروش برسد و کشاورزان عضو گروه، حق عرضه و فروش محصولات خود را به‌صورت انفرادی و مستقل ندارند.

استقرار یک سیستم کنترل داخلی^{۳۱} به‌منظور حصول اطمینان از هماهنگی فعالیت درون گروهی الزامی است. این سیستم باید توسط یک فرد منتخب هدایت شود. گواهی گروهی برای تولیدکنندگان محصولات زراعی و باغی و عرصه‌های طبیعی، در یک محدوده جغرافیایی مشخص کاربرد دارد.

علاوه بر رعایت الزامات استاندارد ۱۱۰۰۰، موارد زیر باید در نظر گرفته شود:

♦ در اتحادیه‌های روستایی و مانند آن، فرد منتخب (مسئول گروه) باید اقدامات لازم برای اطمینان از یکنواختی و هماهنگی فعالیت‌های درون گروه را از طریق برقراری دوره‌های آموزشی، بازدید و کنترل مداوم، به انجام برساند. به همین منظور تعداد کافی افراد آموزش دیده، باید به‌عنوان بازرس داخلی در گروه، تعریف شوند؛

♦ بازرسان داخلی، باید از دانش و تخصص کافی برخوردار بوده و برای هر عضو گروه، سوابق و اطلاعات شامل: نام، میزان و نوع محصول تولید شده، سطح زیر کشت محصول، عرضه و برداشت، مبارزه با آفات و عملیات بهسازی زمین، نقشه منطقه کشت باید تهیه و به روز آوری شود و از طریق بازرسی‌های داخلی، باید از این مسئله، اطمینان حاصل شود؛

♦ در مواردی که تعداد اعضای گروه زیاد باشد، مجموعه باید رابطه محکم و ماندگار با اعضا ایجاد کند تا هماهنگی و هدایت مجموعه مقدور باشد. بازرسی‌های داخلی، باید به‌گونه‌ای انجام شود که قابلیت ردیابی هر کشاورز، امکان‌پذیر باشد؛

♦ هر یک از اعضای گروه، در مقابل گواهی صادر شده مسئولیت دارد. لذا بازرسی داخلی حداقل یک بار در سال برای هر مزرعه ضروری است. همچنین پایش فعالیت‌های درون گروه و ارزیابی انطباق با الزامات استاندارد ۱۱۰۰۰ الزامی است. تمامی اطلاعات و سوابق باید حفظ و به روز آوری شوند؛

♦ آموزش‌های ارائه شده باید به‌صورت مداوم بهبود و افزایش دانش و مهارت در عملیات کشاورزی و همچنین دانش اصول کشاورزی ارگانیک را هدف قرار دهد؛

♦ مسئول گروه باید همه مدارک مبتنی بر برگزاری دوره

از پرتوهای یون‌ساز و سایر مواد به جز مواد تعیین شده طبق پیوست استاندارد ملی ۱۱۰۰۰، استفاده شده باشد؛

♦ فرآورده به وسیله‌عاملی مورد بازرسی منظم قرار گرفته، تولید یا وارد شده باشد؛

♦ در برجسب‌گذاری، نام و یا شماره شناسه سازمان بازرسی کننده رسمی و سازمان گواهی دهنده به‌عاملی که تولید یا آخرین فرآیند را انجام داده است، نوشته شده باشد.

■ برجسب‌گذاری محصولات در دوره گذار به ارگانیک

در مرحله گذار به روش‌های تولید ارگانیک، فقط در صورتی که حداقل ۱۲ ماه از کاربرد روش‌های تولید ارگانیک گذشته باشد و شرایط مندرج در استاندارد ملی ۱۱۰۰۰ را داشته باشد، محصول مورد نظر به‌صورت «در حال گذار به ارگانیک» روی هر بسته محصول یا فرآورده، می‌تواند برجسب‌گذاری شود [۲].

□ الزامات استفاده از نام ملی ارگانیک ایران

نشان ملی ارگانیک ایران تنها توسط سازمان ملی استاندارد ایران اعطا می‌شود و دارای شرایط کلی زیر است:

■ شرایط کلی

♦ نمای نشان ملی ارگانیک مطابق با شکل (۱) و رنگ‌بندی نشان به‌صورت رنگی (رنگ سفید و سبز یشمی) است و هرگونه رنگ‌بندی به غیر از آن، مجاز نیست؛

♦ هرگونه دخل و تصرف و تغییر در ساختار نشان، افزودن یا حذف هر عبارت یا بخشی از نشان، مجاز نیست؛

♦ در صورتی که اندازه ظرف بسته‌بندی ۲۰ سانتی‌متر در ۲۰ سانتی‌متر باشد، باید ابعاد نشان مورد استفاده ۲ سانتی‌متر در ۲ سانتی‌متر باشد و در مورد سایر ابعاد بسته‌بندی، متناسب با الگوی ارائه شده، ابعاد نشان طراحی شود؛

♦ نشان ملی ارگانیک ایران، باید به‌طور متمایز و واضح چاپ شود و روی بسته‌بندی قابل شناسایی باشد؛

♦ نام، نشان و شماره گواهی‌نامه شرکت بازرسی کننده و تاریخ اعتبار گواهی ارگانیک محصول، باید در زیر نشان با قلم مناسب و متناسب با اندازه نشان، نوشته شود.

شکل (۱): نشان ملی ارگانیک ایران [۲].

■ امکان صدور گواهی گروهی

تعاونی‌ها و اتحادیه‌های کشاورزی و منابع طبیعی، شرکت‌های

آموزشی را حفظ و مستند نماید؛

♦ مسئول گروه باید حفظ و هماهنگی سیستم کنترل داخلی را به عنوان مسئولیت خود، به انجام برساند. این امر با توسعه و آموزش روش های تولید ارگانیک، آشنایی با الزامات استاندارد، انجام هماهنگ بازرسی های داخلی، حفظ و به روز آوری مستندات و مدارک، مقدور خواهد بود؛

♦ ارزیابی و بازرسی سالانه باید توسط سازمان بازرسی کننده رسمی حداقل یک بار در سال به انجام برسد. تعداد کشاورزانی از مجموعه که به صورت مستقیم و به شکل تصادفی مورد بازرسی قرار می گیرند، باید بین ۵ تا ۲۰ درصد (بسته به تعداد اعضاء گروه) باشد. برای مجموعه های با بیش از ۱۰۰۰ عضو، حداقل ۵۰ نفر از اعضاء، باید به صورت تصادفی انتخاب و مورد بازرسی قرار گیرند [۲].

■ کاربرد مواد مجاز در محصولات ارگانیک:

برای تعیین فهرست مواد مجاز، باید معیارهایی در نظر گرفته شود. کاربرد این معیارها برای ارزیابی مواد جدید به منظور استفاده در تولید مواد غذایی ارگانیک، باید با رعایت مقررات ملی باشد. در فرآیند ارزیابی مواد برای قرار دادن آن در فهرست مواد مجاز، تمام گروه های ذینفع باید فرصت اظهار نظر داشته باشند.

همچنین با توجه به هدف اولیه تهیه فهرست مواد مجاز، این فهرست نهایی نیست و می توان به طور مستمر موادی را به آن افزوده و یا از آن حذف کرد. در صورت پیشنهاد برای افزودن و یا حذف یک ماده (علاوه بر آنچه در پیوست استاندارد ملی ۱۱۰۰۰ آورده شده است)، شرح دقیق ماده و شرایط کاربرد مورد نظر باید ارائه شود [۲].

■ سیستم های بازرسی و صدور گواهی

■ کلیات

♦ برای تصدیق برچسب گذاری ادعای تولید مواد غذایی به روش ارگانیک، سیستم های رسمی بازرسی و یا گواهی مواد غذایی ارگانیک، به کار برده می شوند. ایجاد این سیستم ها باید با در نظر گرفتن اصول گواهی و بازرسی واردات و صادرات مواد غذایی مطابق با استاندارد ملی ایران شماره ۱۲۵۰۹ با عنوان اصول بازرسی و صدور گواهی برای واردات و صادرات مواد غذایی، باشد [۳].

♦ یک یا چند نهاد یا سازمان رسمی بازرسی متقاضی تأیید صلاحیت را که سیستم بازرسی را طبق استاندارد ملی ایران شماره ۱۷۰۲۰ استقرار داده اند، باید توسط مرکز ملی تأیید صلاحیت ایران، تأیید صلاحیت شوند. سپس این نهادها یا سازمان ها، فرآیند تولید محصولات ارگانیک را مورد بازرسی قرار می دهند [۴].

♦ نهاد یا سازمان گواهی کننده محصول که طبق استاندارد ملی ایران شماره ۱۷۰۶۵ از مرکز ملی تأیید صلاحیت ایران، گواهی دریافت نموده است، گواهی محصول

را صادر می نماید [۵].

♦ سیستم های رسمی بازرسی و یا گواهی، باید دارای حداقل معیارها و سایر موارد احتیاطی مطابق با استاندارد باشد.

♦ در مواردی که کشور صادر کننده بدون برنامه ملی در زمینه کشاورزی ارگانیک و مرجع ذی صلاح قانونی آن کشور باشد، مرجع ذی صلاح قانونی می تواند یک سازمان تأیید صلاحیت ثالث را مشخص کند. لازم به ذکر است که شرکت های بازرسی یا گواهی کننده با تأیید و نظارت سازمان تأیید صلاحیت ثالث، فعالیت خواهند کرد.

برای ارزیابی و تأیید سازمان رسمی بازرسی و یا گواهی کننده از سوی مرکز ملی تأیید صلاحیت ایران، نکات زیر باید در نظر گرفته شود:

♦ روش اجرایی بازرسی و یا گواهی، شامل شرح تفصیلی معیارهای بازرسی و موارد احتیاطی که سازمان بر عامل مورد بازرسی اعمال می کند؛

♦ موسسه متقاضی باید دارای منابع مناسب، مانند کارکنان دارای صلاحیت، تجربه بازرسی و قابلیت اعتماد^{۳۲} و همچنین تسهیلات فنی و اداری باشد؛

♦ موسسه متقاضی در برابر عاملی که بازرسی می شود، بی طرف^{۳۳} باشد.

مرجع ذی صلاح قانونی باید الزامات زیر را رعایت نماید:

♦ باید اطمینان حاصل کند که سازمان گواهی کننده یا بازرسی کننده، بازرسی را با رعایت اصل بی طرفی، انجام می دهد؛

♦ باید اثربخشی^{۳۴} و کارایی بازرسی را تصدیق کند؛

♦ باید در موارد تخلف یا نقض مقررات، اخطار قانونی داده و جریمه متناسب با تخلف در نظر گرفته شود؛

♦ در صورت عدم رعایت الزامات باید مجوز سازمان بازرسی کننده را لغو نماید؛

نهاد یا سازمان رسمی بازرسی کننده یا گواهی کننده باید الزامات زیر را انجام دهد:

♦ باید از به کارگیری حداقل الزامات و معیارهای بازرسی مطابق استاندارد ۱۱۰۰۰، اطمینان حاصل کند؛

♦ باید اطلاعات محرمانه و به دست آمده از فعالیت های گواهی و بازرسی را برای افرادی به غیر از افراد مسئول واحد مربوط و مراجع ذی صلاح قانونی افشا نکند؛

♦ باید برای انجام ممیزی^{۳۵} (منظور از ممیزی، سنجش منسجم و مستقل از نظر عملکرد که به منظور تعیین مطابقت فعالیت ها و نتایج مرتبط با اهداف، طراحی شده است. به عبارت دیگر، بررسی مستقل و نظام مند، برای تعیین مطابقت فعالیت ها و نتایج مربوط، با اهداف طرح ریزی شده است)، به مرجع ذی صلاح قانونی اجازه دسترسی به سایر دفاتر و تسهیلات را بدهد و برای ممیزی تصادفی^{۳۶} از عامل، به تسهیلات آنها و اطلاعاتی که از نظر مرجع ذی صلاح قانونی برای اجرای الزامات استاندارد لازم است، دسترسی داشته باشد؛

♦ فهرست واحدهای مورد بازرسی و همچنین مجموعه

۳۲ قابلیت اعتماد: توانایی یک سازمان یا فرد در انجام کارهای خود به درستی و به موقع.

۳۳ بی طرفی: عدم تمایل یا تعصب نسبت به هیچ یک از طرفین در یک فرآیند تصمیم گیری.

۳۴ اثربخشی: توانایی یک سازمان یا فرد در انجام کارهای خود به درستی و به موقع.

۳۵ ممیزی: بررسی منسجم و مستقل از نظر عملکرد که به منظور تعیین مطابقت فعالیت ها و نتایج مرتبط با اهداف، طراحی شده است.

۳۶ تصادفی: انتخابی که در آن هیچ یک از طرفین در یک فرآیند تصمیم گیری.

کاربرد، مقدار مواد خام خریداری شده توسط سازمان بازرسی کننده و یا گواهی کننده رسمی و نام تحویل گیرنده تمام محصولات کشاورزی فروخته شده باید در گزارش های مکتوب یا مستند مشخص باشد. بهتر است مقادیری که به طور مستقیم به مصرف کننده نهایی فروخته می شود نیز به صورت روزانه گزارش شود. در مواردی که فرآوری محصولات کشاورزی توسط واحد تولید کننده انجام می شود، گزارش ها باید حاوی اطلاعات لازم باشد. گزارش ها باید مکتوب یا مستند نگهداری شوند.

♦ تمامی دامها باید تک به تک شناسایی شود. در مورد پستانداران کوچک یا طیور، گله ها و در مورد زنبور، کندوها شناسایی شود. به منظور امکان ردیابی دام و کلنی های زنبور، گزارش های مکتوب یا مستند باید در سیستم نگهداری شود تا همواره برای ممیزی، امکان ردیابی سابقه وجود داشته باشد. عامل باید سوابق روزآمد^{۴۱} و دارای جزئیات مربوط به موارد زیر را نگهداری کند:

۱. زادآوری و اصلاح نژاد^{۴۲} و یا منشاء دام؛
۲. ثبت هر گونه خرید؛
۳. طرح سلامتی مورد استفاده برای پیشگیری و کنترل بیماری ها، جراحات و مشکلات تولید مثلی؛
۴. هرگونه تیمار و درمان انجام شده با هر منظور، شامل دوره های قرنطینه و شناسایی دامها و یا کندوهای تیمار شده؛
۵. خوراک دام تهیه شده و منبع آن؛
۶. جابه جایی گله در داخل واحد و جابجایی کندو در مراتع تعیین شده روی نقشه؛
۷. حمل و نقل، ذبح و یا فروش دام؛
۸. استخراج، فرآوری و ذخیره سازی تمام فرآورده های زنبور.

♦ سازمان بازرسی کننده رسمی، باید از انجام بازرسی فیزیکی کامل واحد، حداقل یک بار در سال، اطمینان حاصل کند. در صورت مشکوک بودن به عدم انطباق محصولات با الزامات استاندارد ۱۱۰۰۰ نیز باید نمونه برداری و آزمون آن انجام شود. پس از هر بازدید، گزارش بازرسی باید تنظیم شود. در صورت نیاز یا به صورت تصادفی، بازدیدهای اعلام نشده و بیشتر نیز باید انجام شود.

♦ عامل باید برای سازمان بازرسی کننده، امکان دسترسی به محل تولید، انبار، کرت ها، گزارش ها و مستندات پشتیبانی مربوط و همچنین هرگونه اطلاعات لازم برای بازرسی را فراهم کند.

♦ فرآورده هایی که برای مصرف کننده نهایی بسته بندی نشده اند (مانند فرآورده های به صورت فله)، باید به گونه ای حمل و نقل شوند که از آلودگی و یا جایگزینی آن با مواد یا فرآورده هایی که با استاندارد ۱۱۰۰۰ مطابقت ندارند، پیشگیری شود. اطلاعات موجود در برچسب فرآورده های به صورت فله باید مطابق با استاندارد ۱۱۰۰۰ بوده و بدون تعارض با سایر نشانه های قانونی شامل موارد زیر باشد:

۱. نام و آدرس فرد مسئول تولید یا آماده سازی محصول؛
۲. نام محصول؛

فعالیت های خود را باید به طور دقیق و خلاصه در قالب گزارش های منظم سالانه، به مرجع ذی صلاح قانونی ارائه کند؛

♦ در صورت وجود نقص یا تخلف در اجرای اصول و مقررات باید برچسب تولید شده به روش ارگانیک را که به محصول تعلق گرفته است از کل بهر^{۳۷} محصول دارای نقص (منظور از بهر، مقدار معینی از محصول است که در یک زمان معین و با یک شناسه مشخص و شرایط یکسان تولید می شود. این «مقدار معین» براساس نوع محصول متفاوت است)، حذف کند؛

♦ در صورت مشاهده تخلف^{۳۸} آشکار و یا تخلفی با اثرات دراز مدت، باید فروش یا مبادله فرآورده هایی با برچسب تولید شده به روش ارگانیک را برای مدت توافق شده با مرجع ذی صلاح قانونی، ممنوع نماید.

■ حداقل الزامات بازرسی در سیستم بازرسی و صدور گواهی:

برای تصدیق مطابقت فرآورده در کل زنجیره غذایی با الزامات استاندارد ۱۱۰۰۰، اقدامات بازرسی باید مطابق با استاندارد ملی ایران به شماره ۱۷۰۲۰ باشد [۴]. برای این منظور، سازمان گواهی کننده رسمی یا مراجع ذی صلاح قانونی باید خط مشی ها و روش های اجرایی را مطابق با استاندارد ۱۱۰۰۰ تعیین نماید.

دسترسی سازمان بازرسی کننده به تمام سوابق مکتوب یا مستند و همچنین تشکیلات ذیل برنامه بازرسی، ضروری است. عامل تحت بازرسی نیز باید به مراجع ذی صلاح قانونی دسترسی داشته باشد و اطلاعات لازم را برای اهداف ممیزی شخص ثالث^{۳۹}، فراهم کند.

بازرسی و صدور گواهی واحدهای تولیدی:

♦ تولید باید در واحدهایی انجام شود که کرت ها، مناطق تولید، ساختمان مزرعه و تسهیلات انبار کردن محصول و دام به طور کامل جدا از واحدهایی باشد که مطابق با استاندارد ۱۱۰۰۰ محصول ارگانیک تولید نمی کنند. کارگاه های آماده سازی و یا بسته بندی که فعالیت آنها محدود به آماده سازی و بسته بندی محصولات کشاورزی همان محل است نیز ممکن است بخشی از این واحدها باشند.

♦ در صورت انجام بازرسی برای اولین بار، عامل و سازمان گواهی کننده رسمی باید سندی را که شامل موارد مندرج در استاندارد ۱۱۰۰۰ است، تنظیم نمایند.

♦ هر سال، پیش از تاریخ تعیین شده توسط سازمان بازرسی کننده و/ یا گواهی کننده، عامل باید برنامه تولید محصولات کشاورزی و دامی را با تقسیم بندی به کرت ها، گله دام یا طیور و کندو به اطلاع سازمان بازرسی کننده و/ یا گواهی کننده برساند.

به منظور امکان ردیابی^{۴۰} مبدا، منشاء، ماهیت، نوع

موارد تخلف، پذیرش اجرای اقدامات مطابق با استاندارد ۱۱۰۰۰ و امضای آن توسط دو طرف باشد.

به منظور امکان ردیابی موارد زیر توسط سازمان گواهی کننده، باید گزارش‌های مکتوب دارای جزئیات زیر نگهداری شوند:

♦ منشاء، ماهیت و مقدار محصولات کشاورزی که به واحد تحویل داده شده است؛

♦ ماهیت، مقدار و تحویل گیرنده محصولاتی که از واحد خارج شده اند؛

♦ اطلاعات دیگر مانند منشاء، ماهیت و مقدار مواد تشکیل دهنده، مواد افزودنی و کمک‌فرآیند که به واحد تحویل داده می‌شوند و همچنین ترکیبات محصولات فرآوری شده که برای بازرسی مناسب عملیات، مورد نیاز سازمان گواهی کننده است. برای محصولاتی که در دامنه کاربرد استاندارد قرار ندارند و در همان واحد فرآوری، بسته‌بندی یا انبار می‌شوند [۲]:

♦ پیش و پس از انجام عملیات، این محصولات باید در قسمت‌های جداگانه، نگهداری شوند؛

♦ عملیات مربوط به این محصولات باید تا انجام کامل کار به‌طور پیوسته اجرا شود و همچنین در محل یا زمانی جدا از عملیات مشابه برای محصولاتی که در دامنه کاربرد استاندارد قرار دارد، انجام شود؛

♦ در صورتی که چنین عملیاتی به دفعات^{۴۴} انجام نشود، باید در برنامه زمانی تعیین شده یا موافقت شده با سازمان گواهی کننده، اعلام شود.

برای حصول اطمینان از شناسایی بهره‌ها و پیشگیری از مخلوط شدن با فرآورده‌هایی که مطابق با الزامات استاندارد ۱۱۰۰۰ تهیه نشده‌اند، اقدامات لازم باید انجام شود.

سازمان گواهی کننده رسمی، باید از بازرسی فیزیکی کامل واحد، کمینه یک بار در سال اطمینان یابد. در صورت مشکوک بودن به محصولات، باید نمونه‌برداری و آزمون انجام شود. پس از هر بازدید نیز، گزارش بازرسی باید تهیه شده و توسط دو طرف امضاء شود. در صورت لزوم، هر از گاهی بازدیدهای اعلام نشده و تصادفی نیز باید انجام شود.

گزارش بازرسی می‌تواند شامل جدول زمانی رفع عدم انطباق با الزامات استاندارد، باشد.

عامل باید به منظور بازرسی، امکان دسترسی سازمان گواهی کننده یا مراجع ذی‌صلاح قانونی کشور به واحد و گزارش‌های مکتوب و مستندات پشتیبانی مربوط را فراهم کند. همچنین عامل باید هرگونه اطلاعات مورد نیاز بازرسی را برای سازمان بازرسی کننده یا مراجع ذی‌صلاح قانونی، فراهم کند.

الزامات مربوط به حمل و نقل باید مطابق با استاندارد ۱۱۰۰۰ باشد و همچنین در گزارش، نتیجه تصدیق انطباق محصول باید مطابق با استاندارد ۱۱۰۰۰ به وضوح ذکر شود.

بازرسی و صدور گواهی ارگانیک برای واردات:

الزامات بازرسی و گواهی برای واردات محصولات ارگانیک،

۳. اطلاعاتی که نشان دهد محصول در وضعیت ارگانیک است.

♦ در مواردی که یک عامل در یک منطقه، چندین واحد تولیدی را اداره می‌کند، تولید موازی محصولات ارگانیک و غیرارگانیک در صورت کشت هم‌زمان^{۴۳}، گونه و رقم مشابه و غیرقابل تمیز در یک واحد، ممنوع است.

♦ برای تولید دام ارگانیک، تمام دام‌های یک واحد، باید مطابق با الزامات استاندارد ۱۱۰۰۰ پرورش داده شوند. دام‌هایی که مطابق با استاندارد پرورش داده نمی‌شوند نیز می‌توانند در این واحد ارگانیک حضور داشته باشند به شرط آن که به‌طور کامل جدا از دام‌های ذیل سیستم ارگانیک نگهداری شوند. مراجع ذی‌صلاح قانونی می‌توانند معیارهای سختگیرانه‌تری را برای گونه‌های مختلف تعیین کنند.

♦ در صورتی که سازمان یا نهاد بازرسی کننده رسمی، انحراف از مقررات را مجاز بداند، آنها باید نوع تولید، شرایط موافقت شده و الزامات بازرسی تکمیلی مانند بازدیدهای اعلام نشده از محل، بازدید بیشتر در طی برداشت، الزامات بیشتر برای مستندسازی، ارزیابی و توانایی عملیات برای پیشگیری از مخلوط شدن را تعیین کنند.

♦ مراجع ذی‌صلاح قانونی ممکن است چراندن دام‌های پرورش یافته مطابق با الزامات این استاندارد روی اراضی عمومی را به شرطی بپذیرند که:

♦ در این زمین‌ها حداقل برای مدت زمان ۳ سال، مواد و محصولاتی به غیر از آنچه که طبق بندهای استاندارد ۱۱۰۰۰، مجاز شناخته شده است، استفاده نشده باشد.

♦ تفکیک کاملی بین دام‌هایی که مطابق با مقررات استاندارد پرورش داده می‌شوند، با سایر دام‌ها بتواند صورت گیرد.

♦ برای تولید دام، مرجع ذی‌صلاح قانونی باید بدون پیش داوری نسبت به سایر الزامات استاندارد، از بازرسی تمام مراحل تولید و آماده‌سازی تا مرحله فروش به مصرف کننده، اطمینان داشته باشد، به گونه‌ای که از نظر فنی، امکان ردیابی دام و فرآورده‌های دامی حاصل از واحد تولیدی دام تا فرآوری و هرگونه آماده‌سازی تا بسته‌بندی و برچسب گذاری نهایی، وجود داشته باشد [۲].

بازرسی و صدور گواهی واحدهای آماده‌سازی و بسته‌بندی:

تولیدکننده و یا عامل باید [۲]:

♦ شرح کاملی از واحد را با اشاره به امکانات مورد استفاده در آماده‌سازی، بسته‌بندی و نگهداری محصولات کشاورزی قبل و بعد از عملیات مربوط به آنها، تهیه کند؛

♦ برای حصول اطمینان از مطابقت با استاندارد، تمام اقدامات عملی لازم را انجام دهد؛

شرح اقدامات انجام شده توسط مسئول واحد و سازمان گواهی کننده، باید امضاء شود. گزارش باید شامل تعهد عامل برای اجرای عملیات مطابق با بندهای استاندارد ۱۱۰۰۰ و در

♦ اصالت و ماهیت محصول باید از زمان ورود به کشور تا هنگام رسیدن به دست مصرف کننده حفظ شود. چنانچه هنگام واردات فرآورده‌های ارگانیک، شرایط و مقررات ملی مربوط به قرنطینه محصول با این استاندارد مطابقت نداشته باشد، فرآورده وضعیت ارگانیک خود را از دست می‌دهد.

♦ کشور وارد کننده مواد غذایی ارگانیک می‌تواند:

- ♦ کارشناسان مستقل مورد تایید مراجع ذی‌صلاح قانونی کشورهای واردکننده و صادرکننده، برای قضاوت و تصمیم‌گیری درباره انطباق قوانین کشور خود و قوانین کشور صادرکننده، باید به اطلاعات مفصل شامل معیارهای به کار رفته توسط کشور صادرکننده، دسترسی داشته باشد.
- ♦ برای بررسی مقررات و روش‌های تولید و آماده‌سازی، بازرسی و گواهی مواد غذایی ارگانیک از کشور صادر کننده، بازدید انجام می‌پذیرد.
- ♦ برای پیشگیری از هرگونه سردرگمی مصرف کنندگان، از کشورهای صادرکننده درخواست می‌شود تا برچسب‌گذاری را مطابق استاندارد ۱۱۰۰۰ و با در نظر گرفتن مقررات کشور انجام دهند [۲].

باید براساس اصول شفاف و مطابق با استاندارد ملی ایران شماره ۱۲۵۰۹ و همچنین استاندارد به کار رفته در کشور صادر کننده ارزیابی شود [۳].

در پذیرش واردات محصولات ارگانیک به کشور، به‌طور معمول روش‌های بازرسی و صدور گواهی و استانداردهای به کار گرفته شده در کشور صادرکننده باید مورد ارزیابی قرار گرفته و هم‌ارزی آنها با استاندارد محصولات ارگانیک کشور شناسایی شود.

▣ واردات محصولات ارگانیک

♦ واردات و بازاریابی مواد غذایی ارگانیک فقط در صورت داشتن گواهی از مراجع ذی‌صلاح قانونی مجاز است. این گواهی باید نشان دهد که بهر مشخص شده در گواهینامه، مطابق با الزامات استاندارد ۱۱۰۰۰ تولید، فرآوری، بازرسی و بازرسانی شده‌است.

♦ به‌منظور مشخص شدن صادر کننده اولیه، اصل گواهی باید همراه کالا باشد و پس از آن برای تسهیل هرگونه ممیزی یا بازرسی باید حداقل به مدت زمان ۲ سال، نگهداری شود.

نتیجه‌گیری

حمایت از مصرف کننده در برابر تقلب در بازار و ادعاهای بی‌اساس درباره محصول ارگانیک از یک سو و حمایت از تولیدکنندگان فرآورده‌های ارگانیک در برابر اقدام فریبکارانه بعضی از تولیدکنندگان برای ارائه فرآورده‌های غیرارگانیک به‌عنوان ارگانیک، از جمله چالش‌هایی است که کشورهای تولید کننده و حتی وارد کننده محصول ارگانیک با آن مواجه هستند. از این رو، اتخاذ سیاست‌ها و وضع قوانین ملی در کشورها، به‌منظور حصول اطمینان از بازرسی تمام مراحل تولید، آماده‌سازی، ذخیره‌سازی، حمل و نقل، بازرسانی و همچنین هماهنگی مقررات تولید، آماده‌سازی، صدور گواهی، شناسایی و برچسب‌گذاری محصولات ارگانیک از اهمیت به‌سزایی برخوردار است.

در همین راستا، تدوین استاندارد ملی ایران به شماره ۱۱۰۰۰ با رویکرد حمایت از تولید داخل و نیز ایجاد سیستم کنترل مواد غذایی ارگانیک و تسهیل شناسایی سیستم ملی معادل برای واردات، توسط سازمان ملی استاندارد ایران تدوین شده‌است. این استاندارد ابزار مفیدی است که در آن مقررات ملی^{۴۵} تولید، آماده‌سازی، صدور گواهی، بازرسانی و برچسب‌گذاری مواد غذایی ارگانیک و حتی مواد اولیه مجاز برای حاصلخیزی و بهبود خاک^{۴۶}، کنترل آفات و بیماری‌های گیاهی، افزودنی‌های غذایی و مواد کمک فرآیند آورده شده‌است. برای اهداف برچسب‌گذاری، نشان ملی ارگانیک از سوی سازمان ملی استاندارد ایران، طراحی و به تصویب هیات وزیران رسیده است. یکی از مراحل اصلی صدور گواهی، بازرسی سیستم مدیریت ارگانیک است. صدور گواهی برای تولید کننده براساس گزارش سالانه فعالیت‌های کشاورزی و همکاری «عامل» با سازمان بازرسی کننده انجام می‌شود. در مواردی که سازمان گواهی کننده متعهد به انجام فرآیند بازرسی می‌شود، عملکرد بازرسی و گواهی باید به‌طور کامل از هم جدا باشد. به‌منظور حفظ استقلال و حسن اجرای استاندارد، سازمان‌های گواهی کننده که روش اجرایی تولید کننده را تایید می‌کنند، نباید به واحد تولید کننده وابستگی اقتصادی داشته باشد. همچنین برای کاهش تقلب در بازار، اقدامات خاصی لازم است تا از ممیزی موثر کل فرآیند و تجارت اطمینان حاصل شود. ابهامات موجود در بخش بازرسی و صدور گواهی در استاندارد ۱۱۰۰۰ مرتفع شده‌است. بنابراین، به‌منظور تداوم تکامل سیستم‌های تولید ارگانیک و ادامه توسعه دستورالعمل‌های ارگانیک، لازم است به‌طور منظم استاندارد ملی ایران اصلاح و به روزرسانی شود.

۱. دکتری تخصصی مهندسی صنایع غذایی، سازمان ملی استاندارد - پژوهشگاه استاندارد - پژوهشکده صنایع غذایی و کشاورزی - گروه پژوهشی مواد غذایی
2. organic product
3. International Certification Office of Biodynamic Federation.
4. Requirements for production, processing, inspection, certification, labeling, and marketing of organic food.
5. Iranian National Standardization Organization (INSO)
6. National Accreditation Center of Iran (NACI)
7. Holistic
8. Synthetic
9. Biodiversity
10. International Federation of Organic Agriculture Movement (IFOAM)
11. Fertility
12. Non-renewable
13. Conversion
14. Transition
15. Agroecosystem
16. Ecological
۱۷. منظور از برچسب گذاری (labelling)، هر نشانه نوشتاری، چاپی یا تصویری است که روی برچسب کالا، همراه آن و یا روی خود کالا به کار رود و در آن، هدف از عرضه، فروش و تاریخ سپری شدن زمان مصرف فرآورده، تعیین شده باشد.
۱۸. منظور از بازاریابی (marketing)، پخش و ارائه برای فروش محصولات و فرآورده‌ها، است.
۱۹. منظور از جابه‌جایی، انتقال در سطح مزرعه به منظور عملیات پس از برداشت است.
۲۰. این محصولات و فرآورده‌ها شامل برگ، ساقه، میوه و بذر، ریشه، ساقه‌های زیرزمینی و پیاز و غده هستند.
21. Cloning
22. Genetically Modified Organisms (GMOs)

23. Certification
24. Certification body
۲۵. بازرسی (Inspection) منظور سیستم‌هایی است که برای کنترل تولید مواد غذایی، مواد خام، فرآوری و بازاریابی مورد استفاده قرار می‌گیرد و شامل تمامی اقداماتی است که هدف آن، تصدیق انطباق آنها با الزامات استانداردهای مربوط است. برای مواد غذایی ارگانیک، بازرسی شامل بررسی زنجیره تولید، فرآوری و عرضه است.
26. Verification
27. Official accreditation
28. Competent authority
29. Officially recognized inspection systems/ officially recognized certification systems
30. Operator
31. Internal Control System (ICS)
32. Reliability
33. Objectivity
34. Effectiveness
35. Audit
36. Random audit
37. Lot
38. Infringement
39. Third Party Inspection
۴۰. منظور از ردیابی (Traceability)، امکان ردیابی از طریق مستندسازی اطلاعات و داده‌های مربوط به مواد غذایی، خوراک دام و هر فرآورده‌ای طبق بند هدف و دامنه کاربرد این استاندارد و یا هر ماده‌ای که به آنها اضافه و یا ممکن است در تمام مراحل تولید، آماده‌سازی و توزیع اضافه شود، است.
41. Up-to-date
42. Breeding
43. Parallel cropping
44. Frequently
۴۵. منظور استانداردهای ملی مرتبط، قوانین، آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های صادره از سوی سازمان‌ها و مراجع ذی‌صلاح قانونی است.
46. Soil fertilizing and conditioning

مراجع

- [1] FiBL&IFOAM-Organic (2021) The World of Organic Agriculture. Frick and Bonn.
- [۲] الزامات تولید، فرآوری، بازرسی و صدور گواهی، برچسب‌گذاری و بازاریابی مواد غذایی ارگانیک، استاندارد ملی ایران، شماره ۱۱۰۰۰، تجدید نظر دوم، (۱۳۹۹).
- [۳] اصول بازرسی و صدور گواهی برای واردات و صادرات مواد غذایی، استاندارد ملی ایران شماره ۱۲۵۰۹، چاپ اول، (۱۳۸۸).
- [۴] ارزیابی انطباق - الزامات برای کارکرد انواع مختلف نهادی انجام دهنده بازرسی، استاندارد ملی ایران، شماره ۱۷۰۲۰، تجدید نظر اول، (۱۳۹۲).
- [۵] ارزیابی انطباق - الزامات مربوط به نهادهای گواهی کننده محصولات، فرآیندها و خدمات، استاندارد ملی ایران، شماره ۱۷۰۶۵، چاپ اول، (۱۳۹۲).
- [6] ISO/IEC 17011, Conformity assessment - General requirements for accreditation bodies accrediting conformity assessment bodies, (2004).
- [۷] مواد غذایی از پیش بسته‌بندی شده - مقررات برچسب‌گذاری کلی، استاندارد ملی ایران، شماره ۴۴۷۰، تجدید نظر اول، (۱۳۸۸).